



A RÓMAI TSÁSZÁRI ÉS AP. KIRÁLYI FELSÉGNEK  
KEGYELMES ENGEDELMEVEL.

Indult BÉTSBOL Szombaton 8. Septemb. 1787.

*A' német Ujság-Leveleknek rövid Summája.*

A z A. Belgák zenebonájának fzerentsés le-tesende-  
fedeséről már Bétsben senki sem kételkedik,  
azonban más felől meg-győzöttetteknek láttatunk arról  
lenni, hogy valamelly nagynak kelleffék munkában len-  
ni; mert a' F. Ts. és Királyi útban lévő fergek meg-  
állanak, és még-is a' viziza-menetelre parantsolatot  
nem kapnak. Ezen 5 Lovas-Regementek: Richecourt,  
Lobkovits, Erdödi, Würtemberg és Barkó Moldu-  
vába indútnak; a' Tsászár Huszár ferge pedig Galli-  
tziából a' Banátusba megyen. A' Fegyveres házok-  
ban éjjel nappal keményen dolgoznak; a' Magyar  
Országrol kujjebb menni szándékozó 2 Magyar gyalog  
ferge: a' Gyulai Sámuelé és H. Eszterházi Miklósé



még Bétsben őrizeten állanak, mivel felső Austriában igen sok fergek őszve-huzottak. A' múlt Vasárnap estvéli szürkenyedekor meg-érkezik edgy idegen valaki Bétsbe, bé-száll a' Fejér-ökör tzimmerü vendégfogadóba, és magát leg-ottan a' F. Tsászárhoz az Augartenbe vezettetvén, a' Monárkhával ketten ott vatsorálának, és reggeli negyedfél óráig edgyütt-is maradának. Ekkor az idegen meg-nevezett szállására sietvén, a' Vendégfogadósnak 30 arannyokat ada a' szállásért, és leg-ottan el-mene. Ezen idegennek neve ki-találása nem kis munkát okozott a' mindent tudni kívánoknak; azonban mindenek azt álítják, hogy ez a' (Bi-pontanus) Két-hidi Hertzeg lett légyen, mivel valami ttere dolga vólna munkában. (v. B. 5. Sept.) Az útban lévő és még a' ki szabott helyyre meg-nem érkezett Pruszszus fergeknek olly parantsolat adatott, hogy a' magok útjokat tellyes igyekezettel sietteslék. Hertzeg *Braunsváignak*, 6 Generálisnak és 8 Adjutántnak *Kliviában* készitettének szállást. Az egész Armádiának tábor helye közel a' *Rénus* vize mellé készitett. A' Magazinumok *Wészelve*, *Kalkárba* és *Emerikbe* helyhezettek. Azt irják, hogy Hertzeg *Braunsváig* még 20 ezer fegyveres népet kért légyen a' Pruszsziai Királytól; a' honnan, hogy több Regimentek a' minden órán lehető indulásra parantsolatot vettének légyen, a' bizonyos. Berlinből a' 4 Kompania Artilleristákon kívül a' Bombárdir fereg-is el-indult. Az *Ebeusch* Huszár ferge mellett még edgy más tzélra lovó fereg-is vagyon, kik az ő el-menetelek előtt annyira gyakoroltattanak vala a' lövésben, hogy a' pistollyal leg-sebesebb futtában-is tzélt lötteknek, és száz közzül edgyet alig hibáztanak-el. A' gyalag-fergeknek könnyebb útozások véget a' 10 Zászlókból minden Regiment csak kettőt vitt-el magával.



Nagyak és erősek a' hadi-készületek, azonban a' Ber-  
lini Udvarnál lévő Hollándus követ B. *Rhééde* Úr még-  
is azt hiszi, hogy a' Hollándus Pátrioták tsak alig en-  
gedik a' dolgot annyira menni, hogy a' Pruszszus ka-  
tonák az ő asztalak fiában az ért fajthoz nyúljanak:  
a' végin vállik-el. — A' mondatik, hogy mineku-  
tánna Frantzia Országban a' Parlamentum az újj és  
tsak nem el-hordozhatatlan adófizetésnek annyira el-  
lene szegezze volna magát, némelly Parlamen-  
tumbéli tagoknak azt a' titkot jelentették-ki, hogy a'  
jövő esztendőben egész Európában edgy közönséges  
háború van fel-gyuladandó félben, mellyre nézve, a'  
Státus böltsessége azt tanátsólná, hogy, a' hadako-  
zásnak élet erét előre erősítgetnék-meg a' mennyire le-  
hetne. (E. 68.) A' *Hágai Ujság-Levelek* ezt mond-  
ják: „A' mindent hegygyel tövel öszve hányó zene-  
bona már fellyebb nem léphet minálunk, olly felső  
gradits-fogon áll, és a' meg-ijedett bátorság itt-is tsak  
olly rezkető lábokon-áll, mint akármelly Tartomán-  
nyában ezen Tárfaságnak. A' Hollándia nevet viselő  
Tartományból 2 Városok, mellyek eddig a' Haza-  
fiak részén valának, megint el-partoltak, és a' Hely-  
tartó Hértzeg' részére állottanak. A' Tartományok  
közt, és az azokban lévő Városok közt szüntelen való  
tsetépaték, vérontások és üstökhuzások esnek. Biz-  
nak a' Frantzia segítségben, magokat készítettik az el-  
lenség ellen, és a' mondatik, hogy *Utrekht* az *Insi-  
nérek* által olly karba helyhezteté már-is magát, hogy  
20 ezer fegyveres népnek meg-felelmi mindenkor kész.  
A' *Klévei* Újságíró azzal biztatja ezeket, hogy mi-  
helyt a' Pruszszus sergek edgyütt lesznek, azonnal  
módjok leszsz a' magok erejeket ki-mutatni; mert ezek  
leg-ottan réájok fognak egész erővel űtni. — Kon-  
stántzinápolly, Béts, Berlin, Páris és Pétaqvára kö-  
zött



zött minden héten leg-alább 4 Kurirok találkoznak szembe edgymással, és a' már rég hammú alatt heverő tűz tsak alig ha minden óran fel-nem lobban. — A' Hollándiai Státus által ki-dolgozott és meg-erősített rendelés fzerént, mind azok a' Hazafiak, kik a' Hazának óltalmazásában testekben meg-tsonkulknak és fél-szegittetnek kövekezendő jutalmat véfznek: mind a' két szemért 2000 f. edgy szemért 450 f.; mind a' két kézért 1600 f., a' jobb-kézért 600 f., a' bal-kézért 450 f., mint a' két lábaért 1000 f.; edgyik lábaért 600 f. Az ollyaténak pedig, kik ezen hadakozás után a' dolog tételre akarmi módon alkalmatlanokká léfznek, valaméddig élnek minden héten 4 f. kapnak a' Haza Kassájából, ezeknek gyermek nélkül lévő özvedgyeik pedig hetenként 3 f. mind addig, míg férjhez nem mennek; ha pedig az illyetéknek gyermekeik vagynak, mindengyermeknek 14 esztendőös koráig 10 Stuber adatik. — A' gazdag lakosoknak ezen nyomorúság idején való el-fzaladások és más Hatalmosfágok' szárnyai alá való magok meghuzások kemény büntetés alatt Hollándiában meg-tíltott, és senki többé a' Tárfaság határából ki-nem bortsáttatik, hanem hazáját, a' hól gyűjtette vala 'Sirját, óltalmazni minden kéntelenítettik, és igéri ezen közönséges-tárfaság, hogy a' maga lakosfinak óltalmazásokra idegen erő nélkül nem szükölködik. Anglia fegyvert fen, még pedig nem tsak a' Hollándia környülállásokra, hanem eyyebet-is érez; mert a' közelebb jött Frantzia hírek fzerént *Vassington* Amérikában az erdőkön lappang; a' vad nép-is fel-zudált, és tsak nem az egész föld-gollyobiffa lakosfi mozgásban vagynak. Az eddig írt Konstantzinápolyi hírek minden levelek által erősítettnek, melly Európának



nagyobb részétt tűzbe kerekédheti; és a' mellyről következő levelünkben bővebben; addig-is itt

*Az Elegyes Tudósításokban*

Mondhattuk, hogy az útfélben lévő Horváth Orszá-  
gi sergek már parantsolatot vettek, hogy othon  
maradjanak — Gallitziában még-is szük a' Mester-  
ember. A' múlt héten a' Városi Tanács minden Me-  
ster-legényeket öfzve-hívatott, és tudtokra adta, hogy  
azok, kik ide menni magokat meg-határoznák, meg-  
érkezések után 50 forintot, 3 esztendeig pedig azon-  
kívül 12 forintokat nyernének; de senki magát még  
eddig az el-menetelre nem jelentette. — *Kristina Fő-*  
*Hertzeg-Afszony*, a' mi F. Urunknak Testvére, Po-  
fonyt, a' maga hajdoni kedves lakó várossát a' múlt  
Szeredán meg-látogatni méltóztatá. — Minthogy a'  
Hazafüggetlenség eránt költ rendelésben meg-nem határozta-  
tott vala, hogy vallyon az ollyatén házas személ-  
lyek, kik a' Protestáns Vallásban, annak törvényei  
szerént esküdtenek vala ugyan öfzve; de azután az  
edgyik Papistává lévén, el-választathatnak-é edgy  
mástól a' Protestánfok szokása szerént végképpen,  
vagy a' R. Kathólikusok' vallása szerént csak az ágy-  
tól és asztaltól szakasztathatnak-el? ennek el-igazittá-  
sára a' F. Monárkha kegyelmesen ezt végezte, hogy  
ezeket azon Vallásnak törvényei és szokásai kötelezik  
ezen dologban, a' mellyszerént öfzve esküdtek; és  
így ha a' környüállások úgy kívánnyák el-is választat-  
hatnak örökösön edgymástól. — Azon esmeretes Vi-  
lági Pap, ki a' Törökbuza koroból nádmézett (tzu-  
kört) kíván vala tsinálni, már a' maga mesterségéhez  
hozzá fogott, és próbát-is mutatott belölle; de bajo-  
son leszfz még-is valami ezen dologból; mert a' kává-  
helyet káposzta-lévél élő Oláhok csak a' magok szá-  
mokra málénak és puizkának vetik a' Kukurutzt, és



nem igen akarják tzu-kornak adni. — *Londonban* egy 71 esztendőös afzszony, ki már 7 esztendőktől fogva vak vala, gyakran mofogotván a' maga vizelletivel szemeit, előbbeni szeme-világát tökéletesen visszanyerte. Könnyű Cura! kevésbe kerül, még tsak a' Patikába sem kell érette menni. — Az újj Pruszsiai Királynak bölts rendelései közé számláltatik az-is, hogy nem régiben, az Isteni szolgálat alatt a' Templomot botránkozva körül harangozó, hely pénzt szedő hoszfú nyelvű erszény minden Templomokból ki-tiltaték, és a' helyet, az alamisnának el-vételére, a' nevezetesebb lakofok között állanak mindenkor kívül az ajton. Hogy ezen alkalmatlan, és éppen nem a' mostani ki-nyílt szemű századhoz alkalmaztatott szokás a' Pofony, Győr, és Komárom Vármegyei Protestáns Templomokban, még több vissza-élésekkel edgyütt máig-is fenn-légyen Hazánkban, azon nem annyira tsudálhozhatunk; de hogy a' Bétsi újj Protestáns Templomokban-is a' Prédikátzió alatt kinek kinek óra alá harangoznak, már ezt szegyelje Béts — én ha pénz nints a' sebembe vissza-térek a' Templom ajtóból, 's olyan templomba megyek, hól akkor alamisnálkodom, mikor pénz van nálom. — Frantzia Országban minden Parlamentumok, a' Király akarattya ellen, a' néppel edgyett érteni láttatnak, és az egész Országban alattomban való békételességek uralkodnak. A' Király Aug. 20-dikától fogva beteges; fő-fájás és szüntelen való álom uralkodik rájta. — *Brüszszelből* írják 22-dik Aug. „Az Ágyúk ma meg-érkezének és a' fergek között el-osztatának 's t. A' Frantzia fergek Matrik felé közelítenek. A' Pruszsus már a' Rénus mellett nagy Táborban fekszik, és az útban lévő fergek szüntelen érkeznek, és azon fénygetődzésekre, mellyek a' Frantziától láttatnak készíttetni,

igen



igen keveset hajtanak; noha Frantzia Fő-Vezér, G. Eszterházi sergenként küldi által a' paraszt köntösbe öltözött Inzsinéereket Hollándaiba, kik éjjel nappal munkálódnak. — Jung Márburgban a' *Virgilius* Georgicumát német, és Fő-Püspök *Eugen Bulgaris* Kherfonban Görög Hexameterekre fordították. — *Brüszszelből* írják: A' minap 3 Tsászár Katonák Belga pártutó bokkrétát tevének-fel, 's mind a' hármok edgy igen rövid sententzia mondás után azon helyben megfejtetének. — A' Rómából jött Levelek szerént, itt minden Kárdinalifok és Püspökök, nevezetesen Kárdinal *Garámpi* azon dolgoznak, hogy az Oskolákat, nevezetesen a' Vallás tudományára nézve megjobbítsák, és a' régi Oskolabéli Könyveket, ha melyek nem a' mostani időhez vólnának alkalmaztatva, újjokkal váltsák fel. —

A' Nápolyi Király, a' *Voltér* könyveinek Országába való bé-vitetését vagy olvasását, a' számkivetés' és gálya huzás' büntetése alatt tiltotta-meg. — *Prágából* azt írják, hogy a' múlt hónapnak 28-dikán a' Toskána Régementjének Oberstlájdinántja *Orelli*, ugyan ezen Regementnek Májorjával G. *Clévesberggel* ketten edgy más ellen kardot rántván és keményen össze-is tlapván, az utolsó 7 sebeknek vétele után az örökkévalóságba masérozott, *Orelli* pedig Szakszoniába által szaladott. — A' Török Országi újonon érkezett Kurirnak levele után minden Bétsben lévő külső Országi Ministerek mozgásban vagynak, és a' mi Konstantzinápolyi Internunciufunkról-is azt kezdték beszélni, hogy a' Muszka követtel edgyütt el-téte-tett vólna láb alól. — Budán, mint Bétsben vagyon, mindenütt széllyel járó és tsergető Posta állíttatik-fel, ki a' Leveleket fel-szedi és bé-viszi a' Fő-Postára, és



és a' kitől Levelet lehet a' Városban akárkihez külden. — 27 dik Aug. *Temesvárt* olly nagy égi-háború és Zápor eső vala, hogy minekutánna a' sűrűn hulló menykő edgy oláhot ágyon ütöt, kettőt pedig meg-süketített volna, a' víz gyökeréstől az elő-fákat ki-ásta, és az útokat azokkal bé-terítette. A' szél, az útban lévő szekereket lovastól edgyutt fel-forgatta, és a' házok fedeleit egészzen le-vette. Ezen szörnyű égi-háború körül belől itten mint edgy 3 mértföldnyire terjedet-ki, és mindenütt illy nagy erőben lévén, vég-hetetlen károkat okozott. *Theresiopolisban* éppen akkor lévén vásár, a' sátorokat fel-forgatta, és tsak a' fenköre akadtak rá az árusok, a' pántlikát és egyéb könnyű portékát mind el-vitt magával. — A' Szemlin ér Belgrád között lévő pusztában edgy őrző ház állítatik-fel, mellyben 12 köz-katona és 2 Káplár lészzen mindenkor őrizeten; míg többet küldhetnek oda. — Az ő Felségitől ki-rendeltetet Kommissió most tartatik, melly a' Balaton vizét olly rendbe kívánna szedni, hogy azon hajókázni leheffen, és hogy az más vizekkel közösülő leheffen. — *Erdélyben* a' Gabona az idén (már fok helyről írták) eresztősebb, mint Magyar Országban fokkal. — T. Pap László Úr Hunyad Vármegyének Ord. Vice-Ispánnýáva tétetett a' F. Monárkhától. Következendő alkalmatossággal a' többivel is fogunk szolgálni. — Bétsben edgy héttől-fogva 12 krajtzárral drágadott a' liszt. Magyar Országban fokkelyt szépen mutatván magát a' szőlő, kezdett olt sodni a' bor. — A' Pruszszus Király és a' Római Udvar között kereskedésbéli szövetség vagy on munkában. —